

# Assortiment Trumm-Bergmans te Weert (deel 1)

Jos Engelen

Leden van de archeologische afdeling Weert en van de Pijpelogische Kring Nederland zijn op 25 en 26 mei 2004 op het oude fabrieksterrein van Trumm-Bergmans in Weert in de weer geweest om afgegraven grond te onderzoeken. Hierbij werden 5 bergen van elk circa 20 m lang, 10 m breed en 5 m hoog, met behulp van een graafmachine onderzocht. Gehoopt werd dat er in de afgegraven grond restanten van tabakspijpen, pijpvaardens figuren en (gipsen) vormen zouden worden aangetroffen. Op basis van deze vondsten zou het tot dan toe bekende beeld van het assortiment van deze fabriek aangevuld kunnen worden.

Over het assortiment dat door de firma Trumm-Bergmans in de periode 1846 – 1923 werd gevoerd is incidenteel gepubliceerd. In dit artikel en de daaropvolgende delen, zal geprobeerd worden om alle bekende gegevens van deze firma te combineren. Dit met als doel om een representatief beeld van het assortiment van deze fabriek te schetsen zonder te pretenderen volledig te zijn.

Bij dit onderzoek is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- orderboek van Trumm-Bergmans betreffende de periode 1846 – 1868;
- orderboek van Trumm-Bergmans betreffende de periode 1880 – 1883;
- orderboek van Trumm-Bergmans betreffende de periode 1893 – 1921;
- prijscalculaties naar grossiers en klanten;
- twee catalogusbladen die in 1918 – 1919 ten behoeve van de firma Wortelboer in Groningen zijn geproduceerd;
- de overgeleverde monsterkoffer van Jo Bergmans;
- de overgeleverde tabakspijpen uit de collectie van Jacques Bergmans;
- de overgeleverde koperen en ijzeren persvormen. De meer dan honderd nog aanwezige vormen in het archief van Jo en Jacques Bergmans, waarvan een groot aantal in bruikleen zijn gegeven aan Musea en particulieren;
- de bodemvondsten die tevoorschijn kwamen bij de verplaatsing van de pijpenoven in 1989;
- de losse vondsten die op het fabrieksterrein zijn gedaan in de periode 1989 – 2004;
- de bodemvondsten die bij de afgraving van het fabrieksterrein in 2004 zijn gedaan.

In eerste instantie wordt aandacht besteedt aan enkele niet eerder gepubliceerde prijslijsten. Op basis van deze archivalische bronnen wordt een assortimentssamenstelling voor de periode 1914-1922 gegeven.

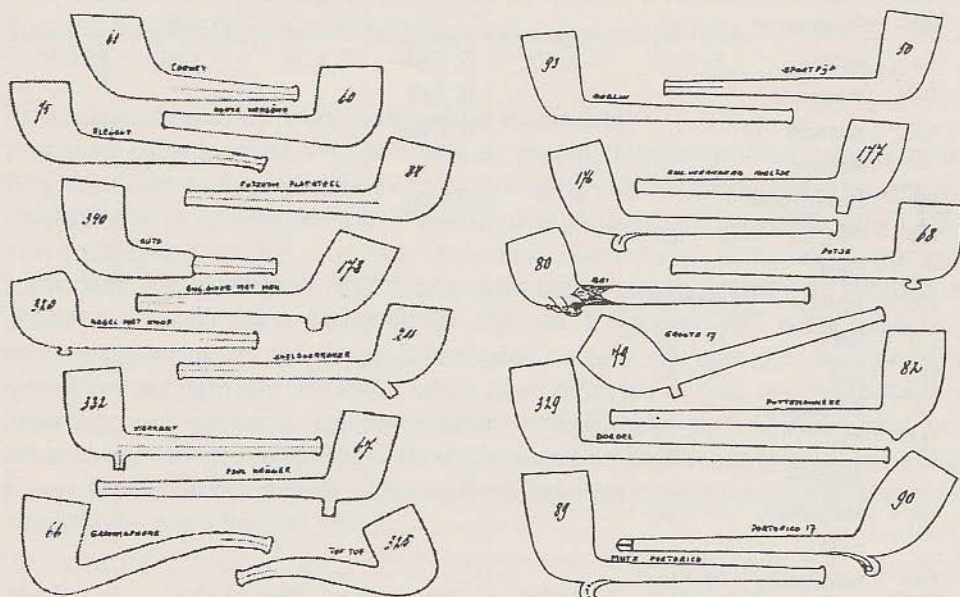
Na deze archivalische benadering volgt een beschouwing van de overgeleverde modellen. Op basis van deze modellen wordt een overzicht van de assortimentssamenstelling van Trumm-Bergmans gepresenteerd.

## Prijscalculaties

Alvorens in te gaan op het assortiment van Trumm-Bergmans worden prijscalculaties voor Wortelboer en Franssen behandeld. Deze afnemers/grossiers hadden een voorkeursbehandeling boven andere afnemer/grossiers.

### Prijscalculaties voor de firma Wortelboer uit Groningen

In 1918-1919 maakte Trumm-Bergmans voor één van zijn grootste afnemers/grossier Wortelboer uit Groningen twee catalogusbladen. Deze catalogusbladen gaan vergezeld van modelnummers met bijbehorende benamingen.



Afbeelding 1: Catalogusbladen ten behoeve van Wortelboer in Groningen.

Bij deze catalogusbladen horen de volgende prijslijsten waarbij tevens een indruk wordt verkregen hoe het model geleverd kon worden. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de genoemde prijzen netto per gros zijn.

Cat. nr.	Modelnaam	Delft Porcelijn	Portretpijp	Marbé	Parel doorroker	Witte doorroker	Roode tabakspijp
50	Sportpijp	Fl. 8,00	Fl. 9,40	Fl. 7,80			
60	Korte dikke Neogène	Fl. 8,00	Fl. 9,40				Fl. 4,50
61	Cornet	Fl. 8,00	Fl. 9,40				Fl. 4,50
66	Gamma- phone	Fl. 8,00	Fl. 9,40	Fl. 7,80			
67	Paul Krüger	Fl. 8,00	Fl. 9,40	Fl. 7,80			

Cat. nr.	Modelnaam	Delft Porcelijn	Portretpijp	Marbé	Parel doorroker	Witte doorroker	Roode tabakspijp
68	Potjes			Fl. 7,80	Fl. 6,30	Fl. 4,20	
72	Doorntje			Fl. 7,80			
75	Elegant	Fl. 8,00	Fl. 9,40	Fl. 7,80			Fl. 4,50
79	Groote 17				Fl. 6,30		
80	Bei			Fl. 7,80			
81	Waldhoom			Fl. 7,80			
84	Fotskont platsteel	Fl. 8,00	Fl. 9,40	Fl. 7,80			Fl. 4,50
90	Portorico 17					Fl. 4,00	
93	Dublin	Fl. 8,00	Fl. 9,40	Fl. 7,80	Fl. 6,30	Fl. 4,20	Fl. 4,50
94	Hongroise			Fl. 7,80			
102	Kromme leeuw			Fl. 7,80			
103	Leeuw recht			Fl. 7,80			
118	Vlieg op neus	Fl. 7,80					
120	Haantje	Fl. 7,80					
121	Nella	Fl. 7,80					
123	Aap Spitsbaard	Fl. 7,80					
125	Grote gebogen	Fl. 7,80					
127	Marseillaise recht	Fl. 7,20					
128	Marseillaise krom	Fl. 7,20					
211	Sneldoor- roker	Fl. 8,00	Fl. 9,40	Fl. 7,80	Fl. 6,30	Fl. 4,20	
213	Langsteel Piet			Fl. 7,80			
317	Aaron			Fl. 7,80			
320	Kogel	Fl. 8,00		Fl. 7,80		Fl. 4,20	
325	Tuf-Tuf			Fl. 7,80			
329	Doedels					Fl. 4,20	
332	Vierkant	Fl. 8,00	Fl. 9,40	Fl. 7,80		Fl. 4,20	Fl. 4,50
340	Auto	Fl. 8,00	Fl. 9,40	Fl. 7,80		Fl. 4,20	Fl. 4,50
413	Jacobkop groot	Fl. 12,00					

Cat. nr.	Modelnaam	Delft Porcelijn	Portretpijp	Marbé	Parel doorroker	Witte doorroker	Roode tabakspijp
414	Jacobkop midden	Fl. 11,40					
416	Jacobkop klein	Fl. 7,20					
417	Garibaldikop	Fl. 11,40					
430	Bokkekop	Fl. 5,76					
460	Vischke						Fl. 1,70
464	Sultan						Fl. 1,70

**Tabel 1:** Prijscalculatie firma Wortelboer Groningen, 1918-1919

### Prijscalculatie voor de firma Franssen uit Maastricht

Franssen uit Maastricht was één van de grotere klanten/grossiers van Trumm-Bergmans, die op de prijzen nog een extra korting van 2% zonder rabat ontvingen. Onderstaand is een prijslijst aan Franssen overgenomen. In de eerste kolom staat een beschrijving van het soort pijp. De tweede kolom beschrijft de prijzen per gros zoals deze voor 1 februari 1917 voor grotere klanten zoals Franssen en Wortelboer gelden. De derde kolom beschrijft de prijs per 1 februari 1917 zoals deze voor grotere klanten geldt. De vierde kolom geeft de prijs die voor de detailhandel in rekening werd gebracht. De vijfde kolom geeft de prijs per gros die bij grossiers in rekening werd gebracht. Om onduidelijke redenen zijn aan dit archiefstuk ook kolom 6 en 7 toegevoegd. Hierin staan berekend de prijzen per gros en per dozijn pijpen. De genoemde prijzen uit kolom 6 en 7 zijn gebaseerd op de prijzen voor de detailhandel per 1 februari 1917.

Soort	< 01-02-1917 Grote klanten	> 01-02-1917 Grote klanten	> 01-02-1917 Detailhandel	>01-02-1917 Grossier	Gros	Dozijn
Delfts porcelijnen	Fl. 4,32	Fl. 4,80	Fl. 5,76 per kistje van 1 gros			
Portretpijpen		Fl. 5,40	Fl. 6,60 per kistje van 1 gros			
Stompen of gewone rechte pijpen	Fl. 0,85-0,90	Fl. 1,25	Fl. 3,00 per kistje van 2 gros	Fl. 2,60	Fl. 1,50	Fl. 0,13
Platstelen	Fl. 0,85 – 0,90	Fl. 1,25	Fl. 3,00 per kistje van 2 gros	Fl. 2,60	Fl. 1,50	Fl. 0,13
Kromkoppen	Fl. 0,90	Fl. 1,25	Fl. 3,00 per	Fl. 2,60	Fl. 1,50	Fl. 0,13

Soort	< 01-02-1917 Grote klanten	> 01-02-1917 Grote klanten	> 01-02-1917 Detailhandel	>01-02-1917 Grossier	Gros	Dozijn
met ronde steel "hietjes"			kistje van 2 gros			
Akener Mutzen of kleine kromkoppen	Fl. 0,90	Fl. 1,25	Fl. 3,00 per kistje van 2 gros	Fl. 2,60	Fl. 1,50	Fl. 0,13
Groote Mutzen of groote kromkoppen	Fl. 0,90	Fl. 1,35	Fl. 3,20 per kistje van 2 gros	Fl. 2,70	Fl. 1,60	Fl. 0,14
Halve lange rechte dun of dikstelen	Fl. 0,90	Fl. 1,35	Fl. 3,20 per kistje van 2 gros	Fl. 2,70	Fl. 1,60	Fl. 0,14
Figuurpijpen gesorteerd	Fl. 0,85-0,90	Fl. 1,25	Fl. 3,20 per kistje van 2 gros	Fl. 2,70	Fl. 1,60	Fl. 0,14
Witte sigarenpijpes gesorteerd	Fl. 0,85-0,90	Fl. 1,00	Fl. 3,60 per kistje van 3 gros	Fl. 3,10	Fl. 1,20	Fl. 0,11
Zwarte pijpen	Fl. 0,90-1,00	Fl. 1,50	Fl. 3,60 per kistje van 2 gros	Fl. 3,10	Fl. 1,80	Fl. 0,15
Prima zwarte pijpen rood etiket		Fl. 2,00	Fl. 2,75 per kistje van 1 gros			Fl. 0,24
Prima roode pijpen rood etiket	Fl. 1,50-2,00	Fl. 1,75	Fl. 2,40 per kistje van 1 gros			Fl. 0,24
Prima witte doorrokers rood etiket	Fl. 1,39-2,00	Fl. 1,80	Fl. 2,75 per kistje van 1 gros			Fl. 0,24
Portoricopijpen (groote koppen)	Fl. 2,60-3,60	Fl. 3,00	Fl. 4,00 per kistje van 1 gros			Fl. 0,36
Doorrokers met porceleinen rand		Fl. 2,75	Fl. 3,60 per kistje van 1 gros			Fl. 0,36
Doorrokers met porceleinen parels	Fl. 2,60-3,60	Fl. 3,50	Fl. 4,50 per kistje van 1 gros			Fl. 0,40
Geele doorrokers		Fl. 2,50	Fl. 3,00 per kistje per			Fl. 0,27

Soort	< 01-02-1917 Grote klanten	> 01-02-1917 Grote klanten	> 01-02-1917 Detailhandel	>01-02-1917 Grossier	Gros	Dozijn
			1 gros			
Prima geele doorrokers		Fl. 3,20	Fl. 4,00 per kistje van 1 gros			Fl. 0,36
Geel gekleurde Figuurpijpen	Fl. 2,88	Fl. 3,20	Fl. 4,00 per kistje van 1 gros			Fl. 0,36
Gekleurde Haantjespijpen	Fl. 2,88	Fl. 3,00	Fl. 3,90 per kistje van 1 gros			Fl. 0,36
Marbré sigarenpijpen	Fl. 2,40	Fl. 2,50	Fl. 3,00 per kistje van 1 gros			Fl. 0,27
Marbré Tabakspijpen	Fl. 4,32	Fl. 4,80	Fl. 5,76 per kistje van 1 gros			Fl. 0,50

**Tabel 2:** Prijscalculatie firma Franssen, 1917

### Nog enkele prijscalculaties

Om de sterk gestegen kosten ten gevolge van de algehele malaise in de eerste wereldoorlog nog eens te illustreren volgt een prijslijst/prijscourant van februari 1917 respectievelijk februari 1923<sup>1</sup>.

Bij de prijzen uit 1917 is de emballage inbegrepen. Levering vindt plaats per spoor als vrachtgoed franco station bij minstens 3 kistjes tegelijk. Betaling dient te geschieden tegen rembours met 2 % korting.

Bij de prijzen uit 1923 geldt dat bij verpakking in dozen de buitenkisten worden berekend. Bij verpakking in kistjes van één of twee gros is de emballage onder de prijzen begrepen. Levering geschiedt franco station van bestemming bij afname van minstens tien kistjes. Betaling dient binnen 30 dagen te geschieden om voor 2 % korting in aanmerking te komen.

<sup>1</sup> De verkoopprijs per stuk is voor het jaar 1923 in dit archiefstuk niet beschreven en ontbreekt daarom in deze tabel.

Soort	Verpakking in 1917	Prijs per gros in 1917	Verkoopprijs per stuk 1917	Verpakking in 1923	Prijs per gros in 1923
Gewone rechte of stompe	Per kistje van 2 gros	Fl. 3,00	Verkoop 1½ à 2 cent per stuk	Per kistje van 2 gros	Fl. 4,00
Platstelen	Per kistje van 2 gros	Fl. 3,00	Verkoop 1½ à 2 cent per stuk	Per kistje van 2 gros	Fl. 4,00
Akener Mutzen of kleine kromkoppen	Per kistje van 2 gros	Fl. 3,00	Verkoop 1½ à 2 cent per stuk	Per kistje van 2 gros	Fl. 4,00
Groote Mutzen of groote Kromkoppen	Per kistje van 2 gros	Fl. 3,30	Verkoop 2 cent per stuk	Per kistje van 2 gros	Fl. 4,00
Figuurpijpen gesorteerd	Per kistje van 2 gros	Fl. 3,20	Verkoop 1 à 1½ cent per stuk	Per kistje van 2 gros	Fl. 4,00
Witte sigarenpijpes gesorteerd	Per kistje van 3 gros	Fl. 3,60	Verkoop 2 cent per stuk		
Zwarte pijpen	Per kistje van 2 gros	Fl. 3,60	Verkoop 2 cent per stuk		
Roode Tabakspijpen	Per kistje van 1 gros	Fl. 2,40	Verkoop 3 cent per stuk	In doozen van 3 dozijn of in kistje van 1 gros	Fl. 3,60
Prima witte doorrokers gesorteerd	Per kistje van 1 gros	Fl. 2,75	Verkoop 3 cent per stuk	In doozen van 3 dozijn of in kistje van 1 gros	Fl. 3,60
Portoricopijpen	Per kistje van 1 gros	Fl. 4,00	Verkoop 4 cent per stuk		
Doorrokers met porceleinen parels	Per kistje van 1 gros	Fl. 4,50	Verkoop 4 à 5 cent per stuk		
Doorrokers met porceleinen rand	Per kistje van 1 gros	Fl. 3,60	Verkoop 4 cent per stuk		
Geel doorrokers Pottemanneke	Per kistje van 1 gros				
Prima geele doorrokers	Per kistje van 1 gros	Fl. 4,00	Verkoop 4 cent per stuk		
Gekleurde	Per kistje van 1	Fl. 4,00	Verkoop 4 cent		





Prijslijst van steenen pijpen.

Gewone kwaliteit.

grote rechtkoppen of stompen	per kistje van twee gros	fl. 4,00
grote kromkoppen of mutzen	" " " "	4,00
kleine kromkoppen of akker mutskee	" " " "	4,00
platesteelen	" " " "	4,00
figuurpijpen gesorteerd	" " " "	4,00

Prima kwaliteit.

witte doorrookers	in dozen van 3 dozijn of in kistjes van een gros	Per gros	fl. 5,60
roode pijpen,	in dozen van 3 dozijn of in kistjes van een gros	Per gros	fl. 5,60

Geëmailleerde pijpen.

marbré pijpen gesorteerde modellen	per gros	fl. 6,60
delft-pijpen	" "	6,60
portret pijpen	" "	6,60
Jacobpijpjes	per dozijn	fl. 1,30
Kleine Jacobkopjes	per gros	fl. 5,75

Bij verpakking in dozen worden de buitenkisten berekend.

Bij verpakking in kistjes van een of twee gros is de emballage onder de prijzen begrepen.

Levering geschiedt franco station van bestemming bij afname van minstens tien kistjes.

Betaling op 30 dagen met 3 % korting.

**Afbeelding 3: Verkooprijzen Trumm-Bergmans 1 februari 1923**

Bij de bovenvermelde modellen en prijzen behoren de volgende calculaties voor gewone witte pijpen per gros, afkomstig uit het prijsboek: 1916-1920

1916		2 januari 1918		4 november 1920	
Aarde	Fl. 0,10	Aarde	Fl. 0,25	Klei	Fl. 0,50
Rollen	Fl. 0,10	Rollen	Fl. 0,10	Rollen	Fl. 0,20
Kasten	Fl. 0,25	Kasten	Fl. 0,35	Kasten	Fl. 0,80
Trummen	Fl. 0,15	Trummen	Fl. 0,15	Trummen	Fl. 0,30
Bakken	Fl. 0,20	Bakken	Fl. 0,35	Inleggen/drogen	Fl. 0,20
				Bakken	Fl. 0,60
	Fl. 0,80		Fl. 1,20	Uithalen oven	Fl. 0,20
Onkosten 10 %	Fl. 0,08	Onkosten 20 %	Fl. 0,24	Alg. onkosten 10 %	Fl. 0,56
	Fl. 0,88		Fl. 1,44		Fl. 3,36
Verdiensten 30 %	Fl. 0,26	Verdiensten 30 %	Fl. 0,43	Verdiensten 30 %	Fl. 1,00
	Fl. 1,14		Fl. 1,87		Fl. 4,36

## Assortiment uit de periode 1914-1922 op basis van archivalische bronnen

Vanuit de archivalische bronnen<sup>1</sup> is het onderstaande overzicht verkregen van het assortiment zoals deze door Trumm-Bergmans in de periode 1914-1922 werd gevoerd.

Benaming	Model	Benaming	Model
Asbestos		Dooroker	Langsteel
Beweegbare			Sneldoorkoker
Crème Flamande	Fietmodel	Gekleurde gezichten	Garibaldi
	Lange chacpijp		Bokkenkop
	Langsteel		Nella
	Fijne Engelsche		Vlieg op neus
	Handje		Aap
	Dublin		Spitsbaard
	Bekertje		Haantje
	Groote Hoorn	Gesorteerde	Anker
	Kleine Hoorn		Druivenblad
	Rechte Marseillaise		Ballon
	Kromme Marseillaise		Roode pijp
	Pottemanneke		Groote heidebloempje
	Marmor		Handje
Doorrokers	Gewoone 17		Knots
	Kleine 17		Doortje
	Potjes	Gewoone	Rechte of stompe
	Kogelpijp		Kromkop
	Bie		Platselen of Akener Mutzen
	Grote platsteel	Haantjes	
	Fotskont	Isabé	Mozes en Aaron
	Fotskont midden	Jacobskop	
	Gambier	Portorico	
	Jeannicos	Sigarenpijp	Vis
	Kleine ruit		Sultan
	Groote ruit	Sneldoorkoker	
	Pottemanneke	Waterzakpijpen	
	Lange		

**Tabel 4:** assortiment op basis van archivalische gegevens.

<sup>1</sup> De bronnen die hieraan ten grondslag hebben gelegen zijn de prijscalculaties voor Wortelboer/Franssen, orderboeken die de periode 1914-1922 beslaan, correspondentieboeken, prijscalculaties per soort en niet in dit artikel opgenomen prijscalculaties voor Franssen en derden.

Voor wat betreft de uitvoering konden de kleipijpen in ambré, bruingebrande, half porselein, delftsporselein, gevernist, marbré bruin, zwart, wit en geëmailleerd worden geleverd. Sigarenpijpen werden geleverd in de kleuren wit, rood en marbré.

Doorrokers werden geleverd in wit, geel, groen, parel, porceleinen rand wit en gekleurd tip-top.

Naast dit assortiment werden er door Trumm-Bergmans in deze periode ook Koekoeksfluiten in de vorm van een kleine haan, grote haan en hen geleverd.

## Tabakspijpen en pijpenvormen

Een tweede insteek om het assortiment van Trumm-Bergmans te bepalen zijn de bekende vormen en de tabakspijpen die aan deze firma worden toegerekend.

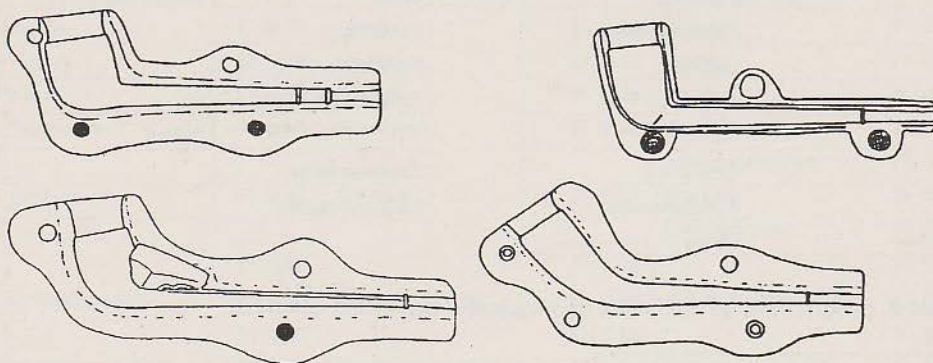
Bij de beschrijving van de bekende tabakspijpen en pijpenvormen wordt een onderscheid gemaakt in de volgende categorieën:

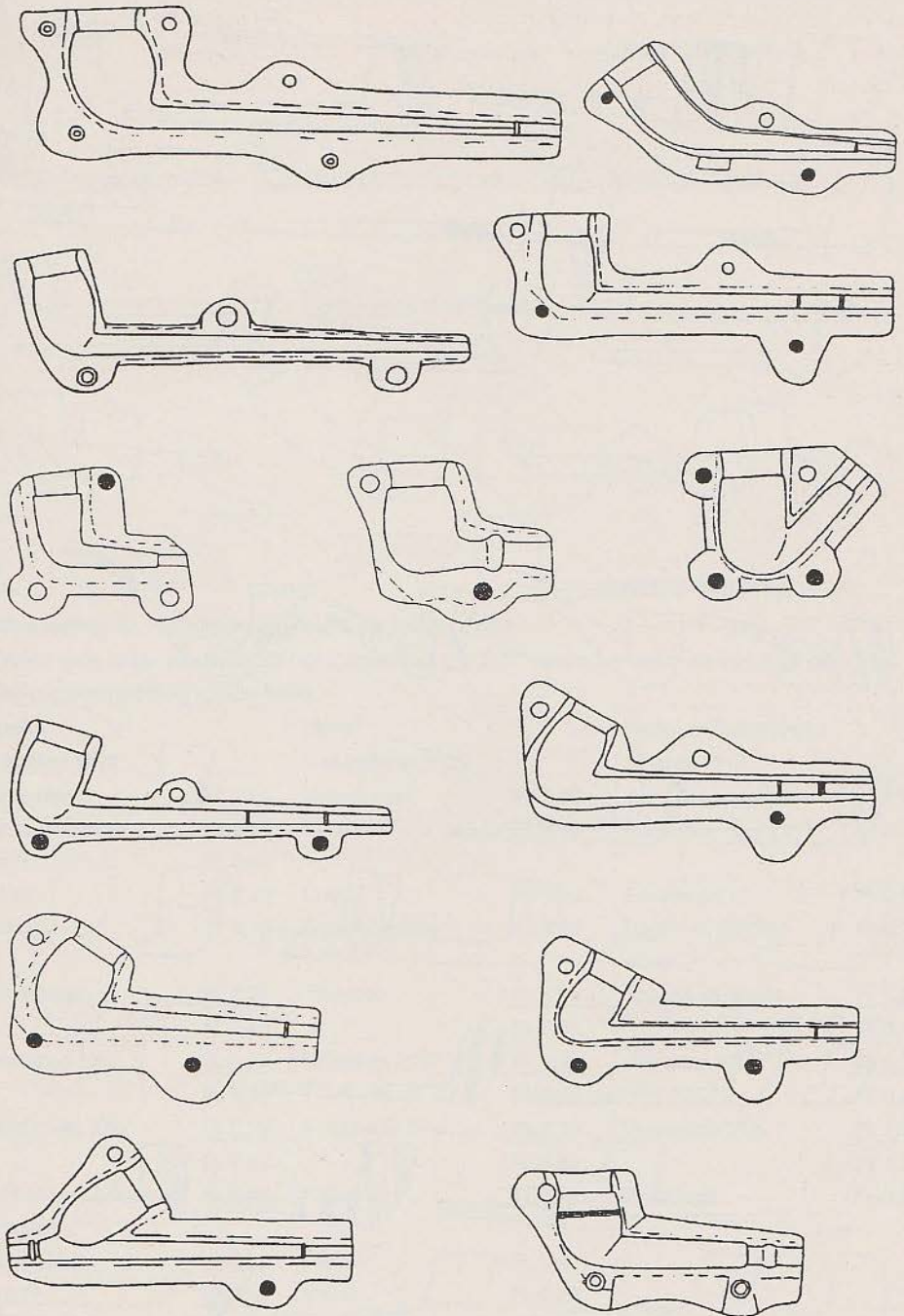
1. Modellen met ronde ketel;
2. Modellen met spoor, hiel of decoratie als hiel/spoor;
3. Zijdecoratie modellen;
4. Figuur- en afbeeldingmodellen;
5. Sigaren- en sigarettenpijpjes;
6. Pijpaarden artikelen als koekoeksfluiten, beeldjes en spaarpotten;

Achtereenvolgens zullen de pijpenvormen gevolgd door de tabakspijpen per categorie worden afgebeeld. De modellen met ronde ketel en de modellen met spoor, hiel of decoratie als hiel/spoor zullen de hoofdmoot van de omzet van Trumm-Bergmans hebben gevormd.

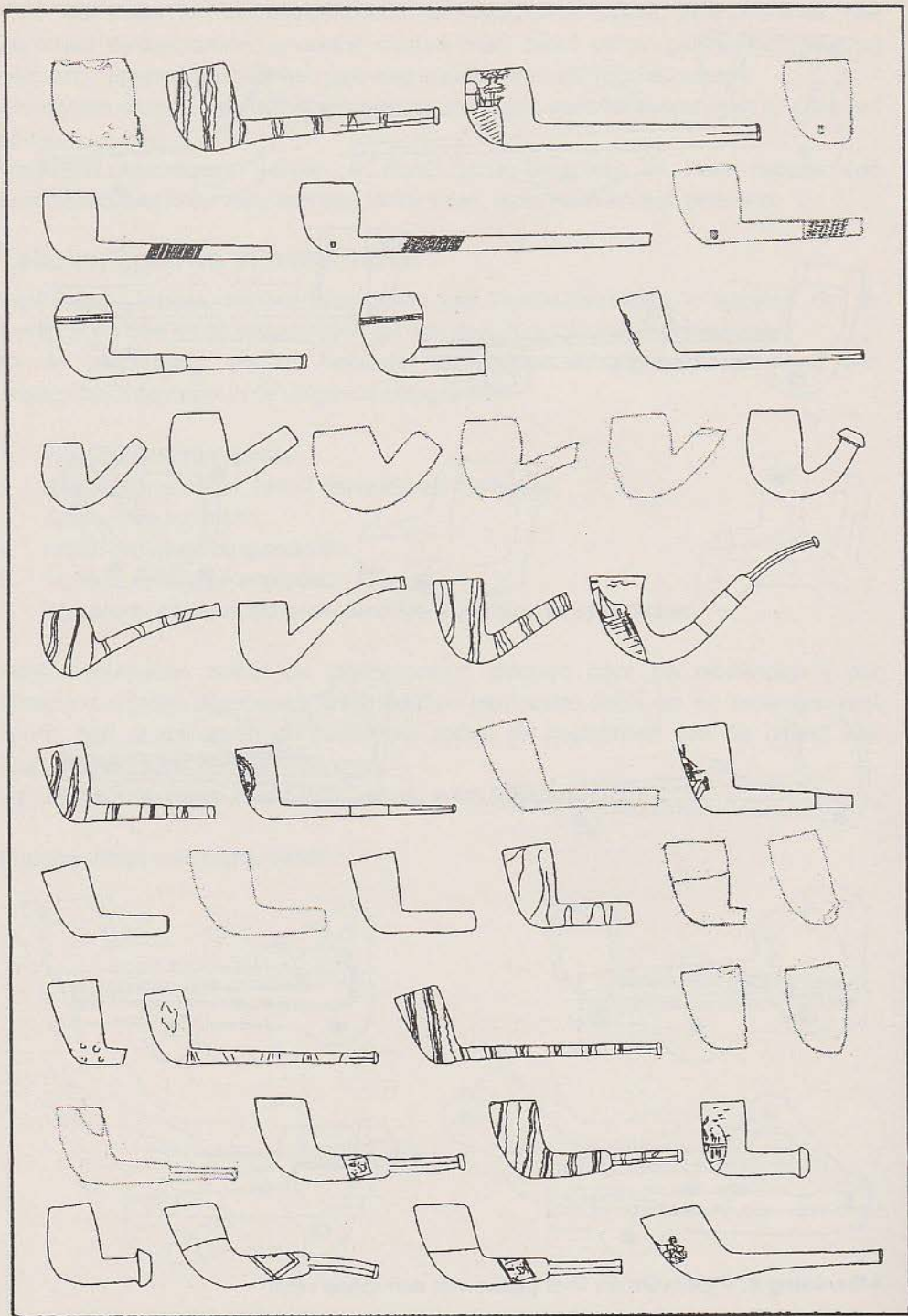
Van de pijpenvormen is één helft van de vorm afgebeeld.

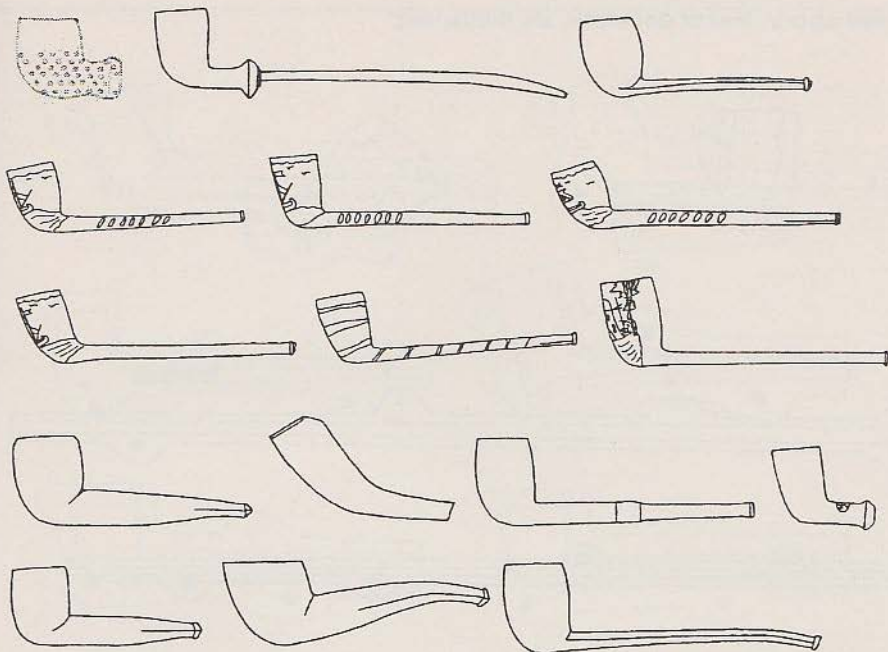
### Pijpenvormen met ronde ketel





**Afbeelding 4:** Pijpenvormen voor pijpen met een ronde ketel



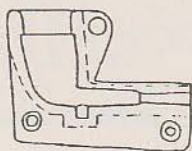


**Afbeelding 5:** Tabakspijpen met een ronde ketel

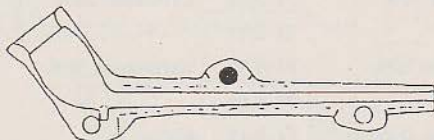
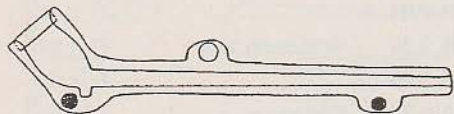
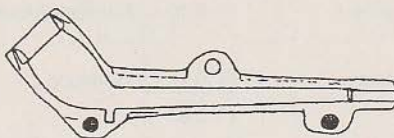
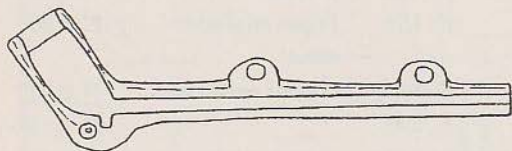
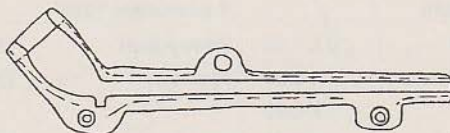
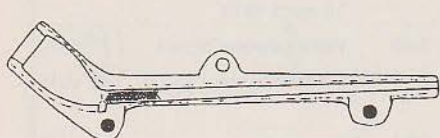
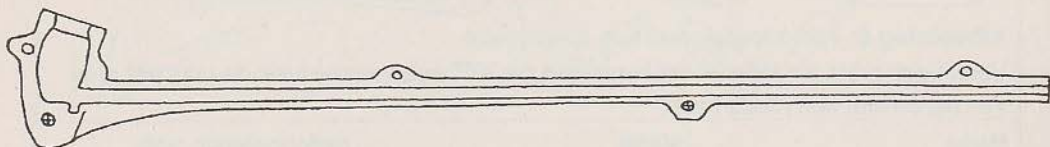
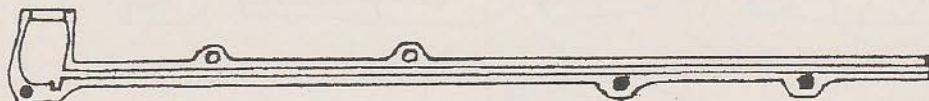
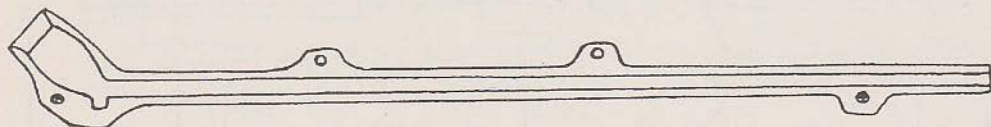
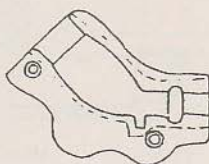
Vanuit een prijscalculatie uit het begin van de 20<sup>ste</sup> eeuw kennen we de prijs per gros van pijpen met een ronde ketel:

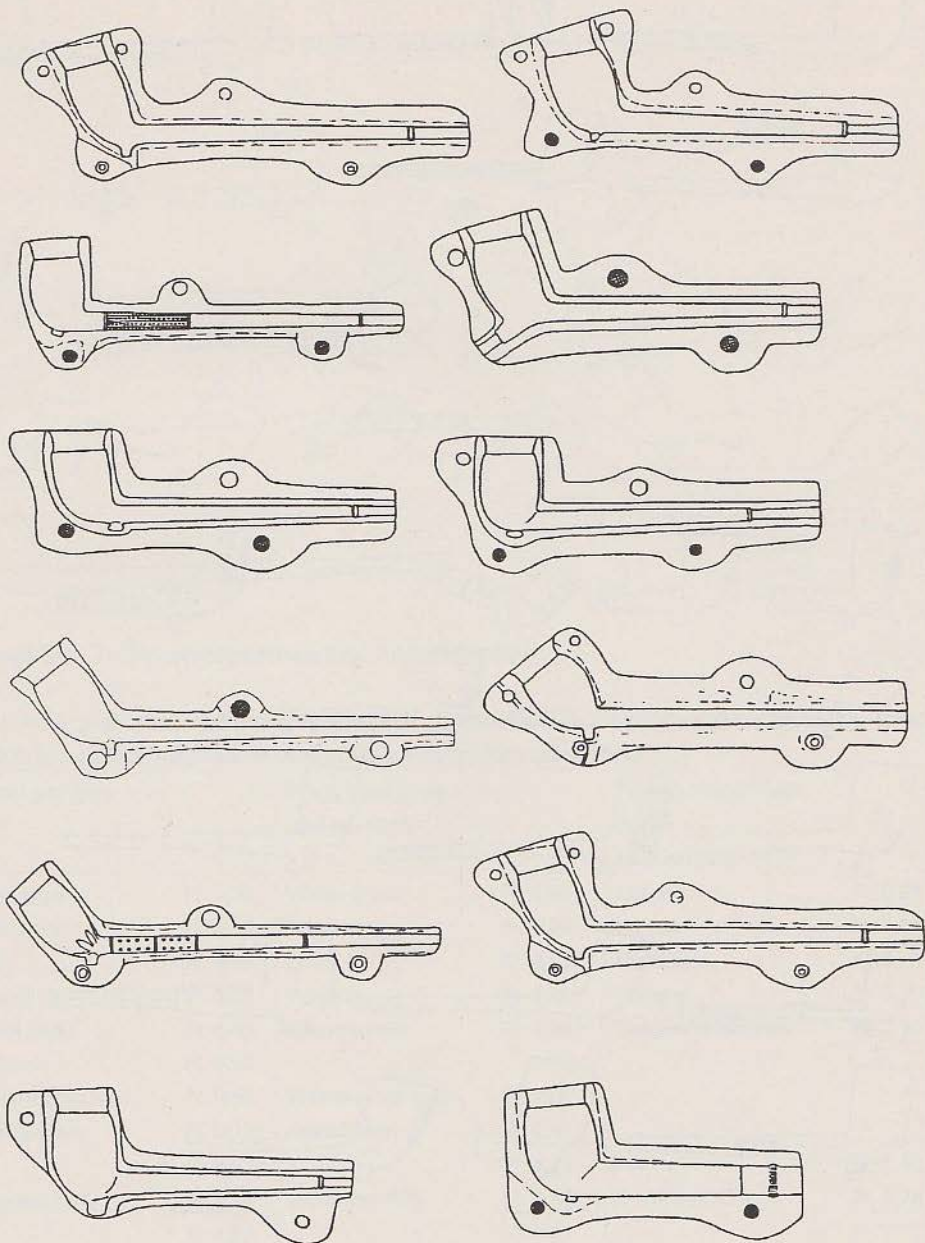
<b>Marbé</b> <b>2 januari 1916</b>		<b>Marbé</b> <b>4 november 1920</b>		<b>Halfporseleinen rand</b> <b>13 april 1918</b>	
Witte pijpen	Fl. 1,50	Witte pijpen	Fl. 2,80	Witte gewone pijpen	Fl. 1,60
Verf/arbeidsloon	Fl. 0,25	Kleuren	Fl. 0,40	Porselein	Fl. 0,25
Kolen	Fl. 0,80				
Email	Fl. 0,20	Email	Fl. 0,50	Emailleren	Fl. 0,90
Verslijt oven	Fl. 0,10	Emailleren/oven	Fl. 1,75	Dopen en plakken etiket	Fl. 0,20
Arbeidsloon	Fl. 0,28	Werkloon	Fl. 1,00	Soppen werkloon	Fl. 0,20
	Fl. 2,83		Fl. 6,45		Fl. 3,15
Onkosten 10%	Fl. 0,28	Onkosten 20%	Fl. 1,20	Onkosten 10%	Fl. 0,30
	Fl. 3,11		Fl. 7,65		Fl. 3,45
Verdiensite 30%	Fl. 0,90	Verdiensite 30%	Fl. 2,30	Verdiensite 30%	Fl. 1,05
	Fl. 4,01		Fl. 9,95		Fl. 4,50
Emballage, 2 dozen of kisten	Fl. 0,15	Kistjes	Fl. 0,30	Emballage	Fl. 0,60
Verpakking	Fl. 0,10	Pakken	Fl. 0,30		
Vracht	Fl. 0,05	Vracht	Fl. 0,25		
	Fl. 4,31		Fl. 10,80		Fl. 5,10

Modellen met spoor, hiel of decoratie als hiel/spoor



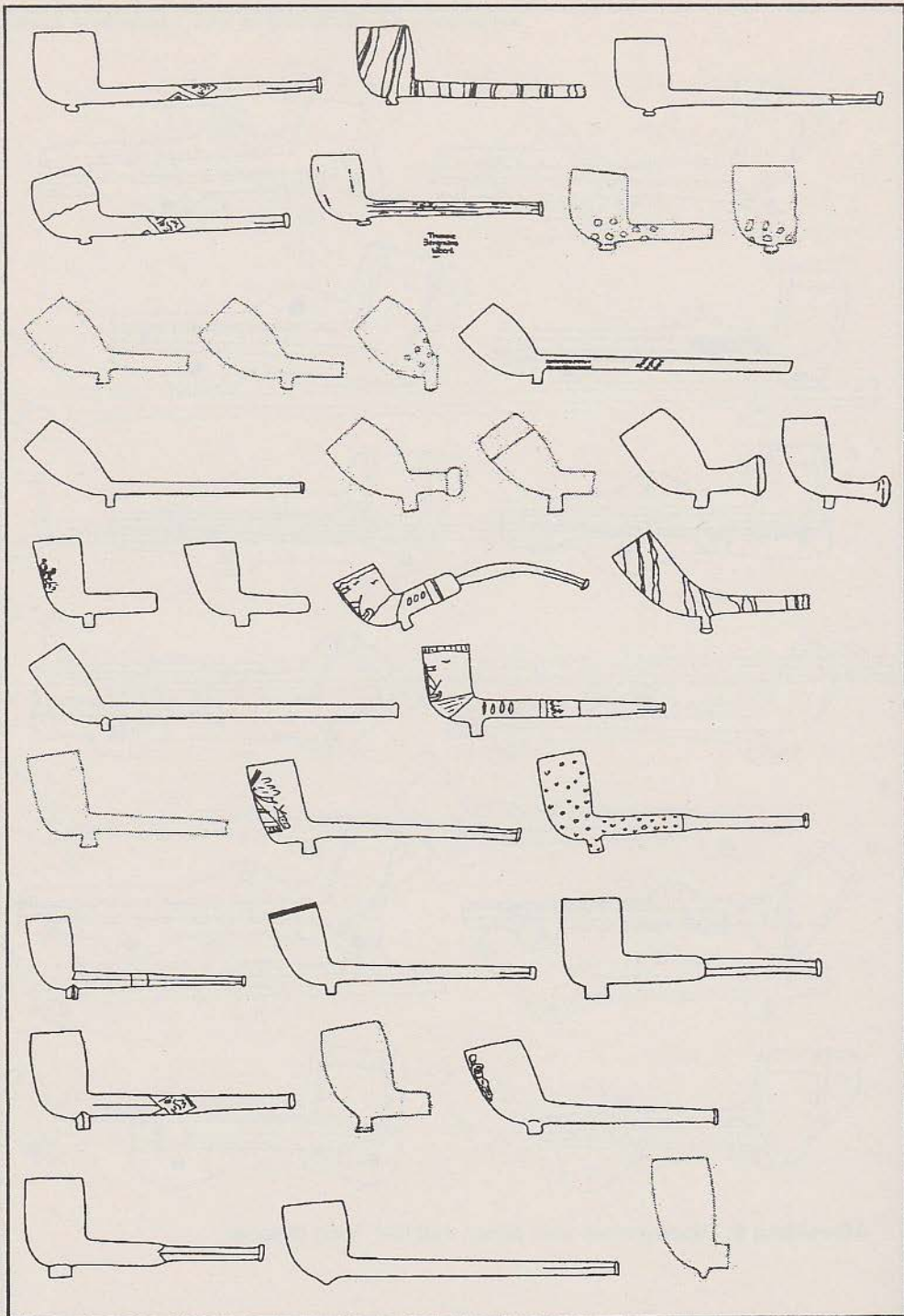
615

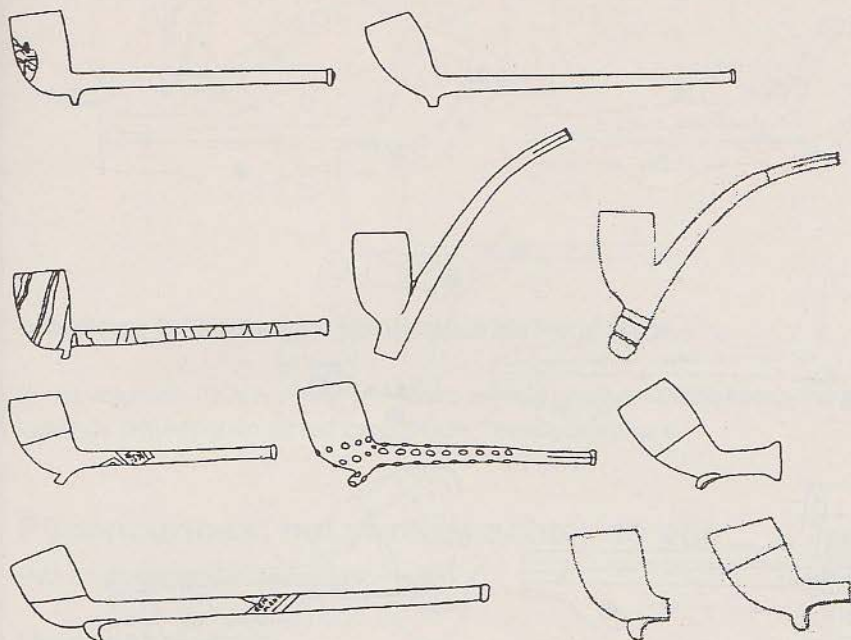




**Afbeelding 6:** Pijpenvormen voor pijpen met hiel, knop of spoor



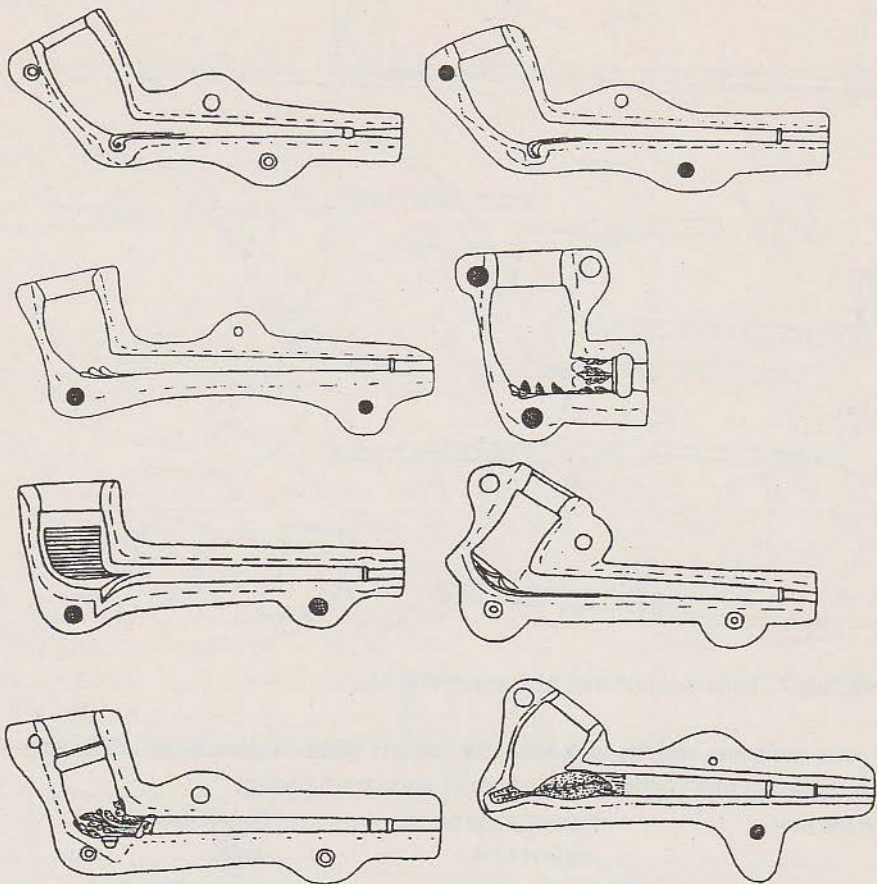




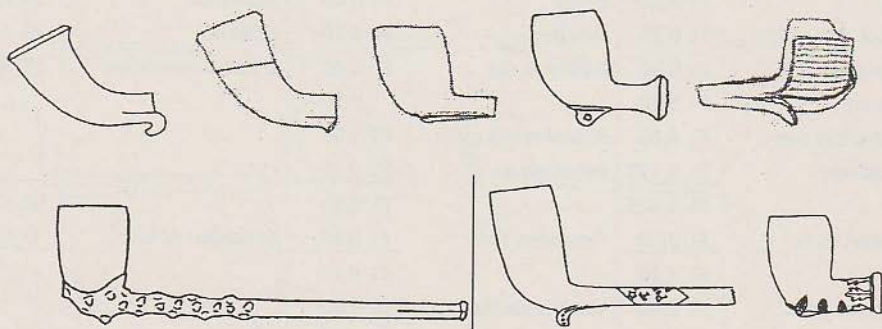
**Afbeelding 7:** Tabakspijpen met hiel, knop of spoor

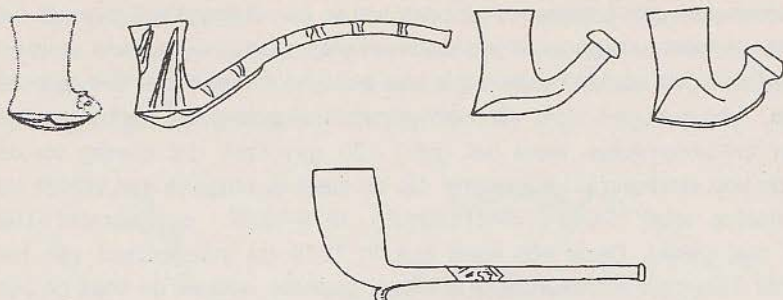
Voor een indicatie van de gehanteerde prijzen geldt onderstaande calculatie voor gladde modellen met/zonder hiel of spoor in andere uitvoering:

Portret per gros 1917		Portret per gros Januari 1918		Portret no. 631 per dozijn 15-november 1919	
Witten pijpen	Fl. 1,20	Witten pijpen	Fl. 1,50	Koppen	Fl. 0,65
Arbeidsloon	Fl. 0,25	Arbeidsloon	Fl. 0,28	Busjes	Fl. 0,10
Email	Fl. 0,25	Email	Fl. 0,45	Monteren	Fl. 0,10
Prentjes	Fl. 0,75	Prentjes	Fl. 1,20	Spitsjes	Fl. 0,50
Verslijt oven	Fl. 0,50	Kolen/verslijt	Fl. 1,00	Doozen/verpakken	Fl. 0,10
Werkloon	Fl. 0,20				
Kolen/verslijt oven	Fl. 0,50	Kolen/verslijt oven	Fl. 1,00		
Arbeidsloon	Fl. 0,125	Arbeidsloon	Fl. 0,15		
	Fl. 3,825		Fl. 5,83		Fl. 1,45
Onkosten 10%	Fl. 0,38	Onkosten 10%	Fl. 0,58	Onkosten 50%	Fl. 0,70
	Fl. 4,20		Fl. 6,41		
Verdienste 20%	Fl. 0,80	Verdienste 20%	Fl. 1,92		
			Fl. 8,33		
		Emballage/vracht	Fl. 0,50		
	Fl. 5,00		Fl. 8,83		Fl. 2,15



**Afbeelding 8:** Pijpenvormen met decoratie als hiel of spoor





**Afbeelding 9:** Tabakspijpen met decoratie als hiel of spoor

In het volgende PKN nummer wordt een vervolg gegeven op de beschrijving van de bekende tabakspijpen uit het assortiment Trumm-Bergmans.

## ~~Pijpencuriosa; het verhaal achter de pijp~~

Piet Smiesing (p.k.smiesing@hccnet.nl)

### **Gelegenheidspijp**

~~Verzamelingen bevatten vaak stukken die niet direct verzameld worden om de uiterlijke schoonheid maar vooral om het verhaal dat aan zo een voorwerp vastkleeft. Zo bezit ik een pijp met een verhaal, die wel tot één van de lelijkste objecten van mijn verzameling behoort. Ik kocht de pijp, die is samengesteld uit afval (stort?) van een pijpenfabriek, in 1990 op het Waterlooplein in Amsterdam. Bij het bekijken van deze pijp kan ik het me moeilijk voorstellen dat een pijpenfabriek, die een naam heeft hoog te houden, zo een monsterlijk gedrocht op de markt brengt. Lees en overtuig u zelf.~~

